

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Робота присвячена проблемі формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі на основі міжпредметних зв'язків. Досліджено існуючі розробки з цієї проблеми, представлено аналіз навчальних програм.

This work is devoted to the problem of the future aviation interpreters/translators' professional competence on the base of the subjects' connections. The existing investigations of this problem have been learned, the classification of the subjects' curricula is represented.

Вступ

Важливою і актуальною є проблема підготовки спеціалістів до професійної діяльності і підвищення ефективності навчання у вищій школі. Але психологічні і технологічні сторони професійного спілкування і відповідні комунікативні вміння не завжди сприймаються майбутніми перекладачами як важливі засоби і умови їх ефективної діяльності. Тому виникають проблеми у професійному спілкуванні. Для даного дослідження принциповим є наступне положення: формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі потребує педагогічної інтеграції в системі вищої освіти, тобто використання міжпредметних зв'язків.

Основа професійної компетентності – оволодіння інтегративною системою змісту освіти у всій його повноті (орієнтація у суміжних галузях діяльності, висока культура спілкування, праці, взаємовідносин). На сьогоднішній день система міжпредметних зв'язків є недостатньо розробленою, що не дозволяє повністю реалізувати потенційні та реальні можливості для підготовки високоосвічених спеціалістів. В системі сучасної освіти не розроблена модель формування у студентів професійної компетентності, не визначені організаційно-педагогічні і психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі.

Аналіз останніх досліджень

Проблема міждисциплінарних зв'язків не є новою у педагогічній та методичній літературі, її актуальність цілком зрозуміла, якщо брати до уваги, що міждисциплінарні зв'язки по-перше, є опорою, фундаментом для повноцінного сприйняття і розуміння нових знань; по-друге, дають змогу узагальнювати і систематизувати досвід, який є у наявності, і, по-третє, забезпечують повноту знань. Більшість вчених, які займалися вивченням даного питання, розглядали особливості міждисциплінарних зв'язків у школі. Так, проблемою використання міждисциплінарних зв'язків при вивченні дисциплін природничого та гуманітарного циклу займалися В.Максимова, І.Москальова, І.Петрова, Н.Лошкарєва та інші.

Щодо вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах з опорою на міждисциплінарні зв'язки – ця проблема ще досі цілком не вирішена. Хоча деякі дослідники (О.Поршнева, Н.Галькова) розглядали ряд аспектів даного питання.

Але проблема формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі досі не розглядалася.

Професійна компетентність – це єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення професійної діяльності [2 / 60].

Мета статті

Отже, при формуванні професійної компетентності у перекладачів авіаційної галузі, необхідно належним чином поєднати знання з різних дисциплін, тобто застосувати міжпредметні зв'язки. Звернемося до навчального плану. «Практичний курс англійської мови», «Теорія перекладу», «Вступ до галузевого перекладу», входять до циклу фундаментальних дисциплін. А такі дисципліни, як «Практика письмового перекладу з англійської мови галузевої літератури», «Практика усного перекладу з англійської мови галузевої літератури» та ін. включені до циклу професійно-орієнтованих дисциплін. Також майбутні перекладачі авіаційної сфери мають засвоїти такі дисципліни, як «Основи авіації і космонавтики», «Практика перекладу англійської авіаційної термінології», «Національні та міжнародні організації цивільної авіації». Зрозуміло, що викладання всіх вищезгаданих дисциплін має бути спрямоване на формування вмінь та навичок, необхідних для підготовки всебічно розвинутого професіонала, людини, яка здатна належним чином виконувати свої професійні обов'язки. Але, щоб належним чином засвоїти всі вищезгадані предмети, студентам необхідно досконало знати таку дисципліну, як «Практичний курс англійської мови». Неможливо успішно здійснювати переклад (у будь-якій галузі), не маючи ґрунтовних знань з цього предмету. Слід зауважити, що «Практичний курс англійської мови» - це єдина навчальна дисципліна, що вивчається протягом

майже всього навчання в університеті і поєднує в собі знання з багатьох дисциплін, тобто збільшує інтегральність, є «ланкою» від циклу фундаментальних дисциплін до циклу спеціальних дисциплін.

Також надзвичайно важливою є мотивація студентів. Не завжди вони усвідомлюють особливості своєї майбутньої професії і важливість та необхідність вивчення певних дисциплін. І якщо дисципліна «Практичний курс англійської мови» питань не викликає, то такі дисципліни, як «Латинська мова», «Основи інформатики та прикладної лінгвістики», «Сучасна українська мова» та інші (список можна продовжити), часто розглядаються студентами як предмети «другорядні». Розглянемо міждисциплінарні зв'язки деяких з цих дисциплін:

З першого і до четвертого курсу вивчається дисципліна «Практичний курс англійської мови». Вивчення іноземної мови передбачає володіння термінологічною та загально мовною лексикою, набуття навичок читання та усного і письмового перекладу оригінальних науково-технічних текстів, вміння розуміти іноземну мову як при безпосередньому спілкуванні так і у фонозапису, вести бесіду, та робити повідомлення з фаху та з суспільно-політичної тематики в межах тем, зазначених програмою. Безумовно, для майбутніх перекладачів цей предмет є одним із основних. До нього звертаються при вивченні таких дисциплін, як «Фонетика англійської та української мов» (1 курс), «Вступ до галузевого перекладу» (2 курс), «Лінгвокраїнознавство» (2 курс), «Грамматика англійської та української мов» (3 курс), «Лексикологія англійської та української мов» (3 курс), «Ділова англомова комунікація» (3 курс), «Практика перекладу науково-технічної літератури з основної іноземної мови», «Практика письмового перекладу з англійської мови галузевої літератури», «Практика перекладу англійської авіаційної термінології» (4 курс), «Історія англійської мови» (4 курс), «Стилістика англійської та української мов» (4 курс), «Методика викладання іноземних мов» (4 курс), «Проблеми інтерпретації при перекладі англомовних художніх творів», «Редагування науково-технічних перекладів», «Практика перекладу нормативних документів міжнародних організацій цивільної авіації», «Національні та міжнародні організації цивільної авіації». Дисципліна «Практичний курс англійської мови» викладається протягом 8 семестрів. За цей час студенти засвоюють ряд лексичних, граматичних, фонетичних тем. Але, як свідчить порівняння навчальних і робочих програм з цієї дисципліни за різні семестри, іноді теми (особливо лексичні) схожі; вивчається, по-суті, обмежена

кількість лексики. Більш того, інколи навчальні теми з різних дисциплін дублюють одна одну: у «Практичному курсі англійської мови» вивчаються перекладацькі методи, з якими студентів знайомлять під час вивчення «Теорії перекладу», інколи подаються зразки науково-популярних і технічних текстів, які слід перекласти (і майже ті ж самі завдання студенти виконують на заняттях з «Практики письмового перекладу з англійської мови галузевої літератури», «Практики усного перекладу з англійської мови галузевої літератури»). Процес навчання був би більш ефективним за умови узгодженості програм з цих дисциплін. Крім того, узгодження програм дозволило б уникнути зайвого викладу теоретичного матеріалу (наприклад, якщо студенти вже засвоїли особливості перекладу метафор у «Практичному курсі англійської мови», то викладач з «Практики перекладу...» має змогу лише повторити теорію і звернутися до відпрацювання практичних навичок.

Також слід звернути увагу на зв'язок з циклом гуманітарних та соціально-економічних дисциплін. Наприклад, дисципліна «Ділова англомова комунікація» закликає збагатити майбутнього перекладача знаннями етики міжнародного ділового спілкування, знаннями виробничих, культурних та правових норм і традицій різних народів, формує уважність і почуття відповідальності, вміння користуватися довідниками і додатковими джерелами інформації, робити вибір варіантів посередницької мовленнєвої поведінки, швидко приймати правильні комунікативні рішення, виявляти і співставляти численні лінгвістичні і екстралінгвістичні данні. Підготовка перекладача-посередника ділової комунікації виховує високу культуру, широку енциклопедичну ерудицію, комунікабельність, такт, постійне поповнення знань, різноманіття інтересів, які проявляються в двох мовах, англійській і українській, і двох відповідних культурах. Ця дисципліна має зв'язок з такими предметами: «Сучасна українська мова», «Культурологія», «Основи психології і педагогіки», «Основи економічної теорії», «Політологія», «Соціологія». Але, крім цього, при вивченні цієї дисципліни, необхідні звернення до базових знань з предметів, які входять до циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін: «Ділова українська мова», «Вступ до галузевого перекладу», «Практичний курс англійської мови», «Грамматика англійської та української мов», «Лексикологія англійської та української мов», «Стилістика англійської та української мов», «Лінгвокраїнознавство».

З усього вищесказаного зрозуміло, що при перекладі у спеціальних галузях перекладач має

володіти термінологією, маючи хоча б базове уявлення про предмет. Отже, самого лише знання мови недостатньо (хоча це й є основною вимогою). Необхідна чітко розроблена методика підготовки спеціалістів – майбутніх перекладачів.

Виходячи з цього, є доцільним виділення наступних типів міжпредметних зв'язків, що сприяють, на наш погляд, ефективній підготовці майбутніх перекладачів: змістовно-інформаційні, операційно-дієві та організаційно-методичні [1 / 148].

Розглянемо кожен з указаних типів міжпредметних зв'язків. Так, змістовно-інформаційні зв'язки практичного курсу основної іноземної мови здійснюються з теоретичними дисциплінами лінгвістичного циклу та з предметами загальноосвітнього циклу. Змістовно-інформаційні зв'язки практичного курсу основної іноземної мови з теоретичними дисциплінами лінгвістичного циклу можна розглядати у двох аспектах: як провідну (направляючу) роль теорії у практичному курсі мови і як роль практики мови у підготовці студентів до сприйняття теоретичних курсів. Це означає, що теоретичний курс іноземної мови має дати достатньо повну наукову систематизацію явищам, що вивчаються у відповідному аспекті практичного курсу. (Найтіснішими є зв'язки практики мови з лексикологією, теоретичною граматикою і теоретичною фонетикою (+ мовознавство, стилістика, переклад).

Тип зв'язків, побудований на спільності навичок, вміннь, що формуються, називають операційно-дієвим. Такими зв'язками об'єднані лінгвістичні дисципліни, що мають практичну спрямованість: рідна мова – перша іноземна мова, перша іноземна мова – друга іноземна мова. Ці предмети об'єднують як теоретичний матеріал, так і практичні вміння та навички.

Для реалізації міжпредметних зв'язків необхідні також і організаційно-методичні зв'язки, що представляють собою зв'язки між практикою мови на молодших курсах і методикою викладання іноземної мови, між практикою мови і лінгвістичними дисциплінами теоретичного циклу, що вивчаються на різних курсах і т.і. Саме тому скоординована діяльність викладачів між собою має базуватися на між кафедральних і внутрішньо кафедральних організаційно-методичних зв'язках.

Висновки

На підставі всього сказаного можна зробити наступні висновки:

1. Всебічна якісна професійна підготовка перекладачів може здійснюватися лише у результаті взаємопов'язаного навчання всім предметам, що є у навчальній програмі. Взаємопов'язане навчання вимагає реалізації різних типів зв'язку.
2. Для оптимізації навчального процесу підготовки майбутніх перекладачів авіаційної сфери між дисциплінами, що вивчаються, мають бути встановлені змістовно-інформаційні, операційно-дієві та організаційно-методичні зв'язки, реалізація яких буде сприяти підвищенню якості підготовки майбутніх перекладачів.

Література

1. *Зверев И.Д., Максимова В.Н.* Межпредметные связи в современной школе. – М.: Педагогика, 1981. – 158 с./ Zverev, Maksimova Mezhpredmetniye svyazi v sovremennoy shkole.
2. *Сластенин В.А.* Концептуальные основы реализации воспитательного потенциала содержания непрерывного педагогического образования / В.А. Сластенин, В.В. Нустовойтов. - М.: МНТУ, 2002. - 64 с. / Slastenin, Nustovoytov.